

1 Ün'istorgia müravgliusa

2 Finalmaing sun eu darcheu gnü a mai e n'ha fat prescha da bandunar quist lö, cul qual eu
3 speraiva da nun avair da chefar plü inguotta. Il prüm n'haja impli mias tas-chas cun or e davo
4 n'haja fixà la corda da la buorsa intuorn culöz e zoppà la buorsa svesc sün meis pet suot la
5 chamischa. Eu sun stat bun da mütschir our dal parc sainza ch'inchün am vezza, sun rivà
6 pro'l stradun e m'ha miss in viadi vers la cità. Cur ch'eu sun chaminà approfondi in
7 impissamaints vers la porta, n'haja dudi a clomar davo mai: «Giuvnnot! He! Giuvnnot! Ch'El
8 taidla!» – Eu m'ha vout ed üna duonna veglia m'ha clomà davo: «Signur, ch'El fetscha
9 attenziun, El ha pers Sia sumbriva.» – «Grazcha, mamminal!» Eu tilla n'ha büttà via ün
10 marenghin per seis cussagl bain manià e sun i suot ils bös-chs.
11 Rivà pro la porta n'haja darcheu stuvü dudir da la guardgia: «Ingio ha il signur laschà Sia
12 sumbriva?» e pac plü tard dad ün pêr duonnas: «Gesu Maria! Quel pover uman nun ha
13 ingüna sumbriva!» Eu n'ha cumanzà a m'agitar, uschè ch'eu m'ha dat tuotta fadia da nu
14 passar i'l sulai. Quai nun ha però funcziunà dapertuot, per exaimpel sülla via principala ch'eu
15 n'ha stuvü traversar il prüm, e quai per mia disfurtüna güst in quel mumaint cha'ls mats
16 gnivan our da scoula. Ün schmaladi furbaz tuot gob, eu til vez amo davant mai, ha realisà
17 immediatamaing cha mia sumbriva mancaiva. Cun gronda canera m'ha'l tradi a tuot ils
18 giuvnots da la via illa periferia da la cità. Quels han cumanzà immediatamaing a m'examinar
19 cun ögliada critica ed a büttar merda sü per mai: «Glied inandret solaiva tour cun sai sia
20 sumbriva, cur ch'ella giaiva i'l sulai.» Per am dostar dad els, n'haja büttà ün puogn plain or
21 vers els e sun sagli in üna charrozza.

22 Apaina ch'eu sun stat sulet illa charrozza, n'haja cumanzà a cridar sosas larmas. I sto esser
23 ch'eu cumanzaiva fingià a far güdizi: Uschè sco l'or, chi surpassa sün terra la significaziun
24 dals merits e da las virtüds, sto gnir stimada la sumbriva, dafatta daplü co l'or. E sco ch'eu
25 vaiva desisti plü bod da la ricchezza per avair üna buna conscienza, n'haja uossa barattà mia
26 sumbriva per simpel or! Che pudaiva, che stuvaiva dvantar cun mai sün terra!

27 Eu d'eira amo adüna tuot irrità, cur cha la charrozza s'ha fermada davant mia veglia ustaria;
28 eu n'ha tschüf temma, m'imaginond ch'eu vegna a metter pè in quista miserabla mansarda.
29 Eu n'ha fat portar mia roba, n'ha retschevü il pover fasch cun spredschi, n'ha büttà vi ün pêr
30 marenghins e n'ha cumandà da'm manar aint l'hotel il plü nöbel. La chasa d'eira situada vers
31 nord, eu nu vaiva dimena da tmair il sulai. Eu n'ha tramiss davent il vittürin cun or, m'ha
32 laschà dar las megltras chombras chi guardaivan davant oura e m'ha serrà aint in quellas,
33 apaina ch'eu n'ha pudü.

34 Che pensast tü che ch'eu n'haja fat sün quai? – O meis char Chamisso, eu vegn dafatta
35 cotschen da't confessar quai. Eu n'ha tut la buorsa disfurtünada e cun üna gritta chi
36 creschiva in mai sco ün incendi sflommiond n'haja strat our da quella or ed or ed or ed adüna
37 daplü or e n'ha büttà quel sül fuond e sun passà suravia e til n'ha laschà sclingir e n'ha büttà
38 adüna daplü metal pro'l metal, uschè cha meis pover cour as pudaiva dalettar da la glüschor

39 e dal tun da quel, e quai fin ch'eu s'vess sun crodà stanglantà sül let. Uschè es passà il di, la
40 saira, eu nun ha drivi l'üsche, e la not m'ha chattà giaschond sün l'or ed eu m'ha indurmanzà.

41 Qua m'haja insömgia da tai. Eu n'ha gnü l'impreschiun sco sch'eu stess davu l'üsche da
42 vaider da tia pitschna stanza e vezzess a tai davent da qua a sezzet vi da tia maisa da lavur
43 tanter ün skelet ed ün fasch da plantas sechadas, davant tai d'eiran averts Haller, Humboldt
44 e Linné e sün teis canapè as rechattaivan ün tom da Goethe ed il «Zauberring». Eu at n'ha
45 observà lösch e mincha oget in tia stüva e lura darcheu a tai, ma tü nu't schmuantaivast, tü
46 nu traivast neir il flà, tü d'eirast mort.

47 Eu sun s'asda. I paraiva d'esser amo fich mamvagl. Mi'ura d'eira statta salda. Eu d'eira sco
48 sturni e vaiva fom e said. Eu nu vaiva mangià nöglia daspö la daman passada. Cun gritta e
49 spredsch n'haja stimplà davent da mai quist or, cul qual eu vaiva cuntantà d'incuort meis
50 cour bluord. Uossa nu savaiva malavita che tour a man cun tuot quist or. El nu das-chaiva
51 restar uschè giò'l fuond. Eu n'ha provà, scha la buorsa nu vulesse darcheu travuonder tuot.
52 Na. Ingünas da mias fanestras nu guardaivan vers il mar. Eu n'ha stuvü straschinar tuot cun
53 stainta e fadia pro üna gronda s-chaffa chi's rechattaiva in ün gioden e depuoner tuot aintalà.
54 Be ün puogn plain n'haja laschè star giò per terra. Finida la lavur, m'haja miss tuot strac sün
55 üna pultruna e n'ha spettà cha la glied as sdaisda. Subit chi'd es stat pussibel, n'haja fat
56 portar da mangiar e n'ha clamà a l'uster.

57 Eu n'ha discus cun quist hom, co ch'eu vöglija indrizzar meis dachasa. Sco servitur personal
58 m'ha'l cusglia ün tschert Bendel. Quel m'ha persvas immediatamaing cun sia fisionomia
59 fidada e plain incletta. Ed i d'eira propa el chi m'ha accompagna daspö lura cun plets
60 cuffortants tras mia vita svantüraivla e chi m'ha güdà a supportar mia greiva sort. Eu n'ha
61 passantà tuottadi in mias chombras cun famagls, chalgers, cusunzs e commerciants sainza
62 patrun, eu m'ha drizzà aint e n'ha cumprà specialmaing bleras preziositats e diamants, be
63 per rablar davent ün pa la gronda quantità dad or. Ma i nu'm paraiva cha'l grond mantun gnia
64 plü pitschen.

65 A regard mia situaziun vaiva eu intant fich gronds dubis e temmunas. Eu nu ris-chaiva da
66 far ün pass our da meis üsch e n'ha fat impizzar la saira quaranta chandailas in mia sala,
67 avant co passar our dal s-chür. Cun schnuizi m'haja regordà da la terribla scena culs mats
68 da scoula. Tantüna n'haja decis d'examinar amo üna jada l'opiniun publica. I d'eira da quel
69 temp clergluna. Tard la saira n'haja trat aint ün mantel larg, n'ha trat il chapè profund in
70 fatscha e sun i luot luotin our d'chasa tremblond sco ün malfattur.

(Funtana: L'hom chi ha pers sia sumbriva, Adelbert von Chamisso)